

ПРОЦЕДУРА НОТАРІАЛЬНОГО ПОСВІДЧЕННЯ КОНСУЛОМ ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ

PROCEDURE OF NOTARIZATION OF A CONSUL OF MARRIAGE CONTRACT

Чекіта В.Г.,
аспірант кафедри нотаріального та
виконавчого права і адвокатури

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

У статті розглянуто теоретичні підходи до нотаріальної діяльності консула, здійснено аналіз джерел правового регулювання нотаріальної діяльності консула. Автором розглянуті процедури нотаріального посвідчення консулом шлюбного договору як інструменту правового регулювання відповідних сімейних правовідносин, визначено особливості його укладення та процедури нотаріального посвідчення консулом. Акцентовано увагу на те, що незважаючи на юридичне закріплення в чинному законодавстві України ряду норм щодо нотаріального посвідчення консулом шлюбного договору, на практиці існують певні проблеми щодо реалізації цих норм, що вимагає вирішення шляхом внесення відповідних змін до чинного законодавства України. Автором статті розроблено рекомендації щодо вдосконалення законодавства України в досліджуваній сфері.

Ключові слова: консул, процедура нотаріального посвідчення, нотаріальне провадження, сімейні правовідносини, шлюбний договір.

В статье рассмотрены теоретические подходы к нотариальной деятельности консула, проанализированы источники правового регулирования нотариальной деятельности консула. Автором рассмотрены процедуры нотариального удостоверения консулом брачного договора как инструмента правового регулирования соответствующих семейных правоотношений, определены особенности его составления, процедуры нотариального удостоверения консулом. Акцентировано внимание на том, что, несмотря на юридическое закрепление в действующем законодательстве Украины ряда норм по нотариальному удостоверению консулом брачного договора, на практике существуют определенные проблемы по реализации этих норм, что требует решения путем внесения соответствующих изменений в действующее законодательство Украины. Автором статьи разработаны рекомендации по усовершенствованию законодательства Украины в исследуемой сфере.

Ключевые слова: консул, процедура нотариального удостоверения, нотариальное производство, семейные правоотношения, брачный договор.

Socio-economic development in Ukrainian society, the evolution of family relations and the attitude to marriage are quite objectively and naturally predetermined by the need for the institution of a marriage contract in the family law of Ukraine. The introduction of the contractual regime of property of the spouses may contribute not only to the ordering of property relations, but also to improve mutual trust between them. In this regard, the marriage contract requires a detailed analysis. This applies to the definition of its essence and content, the study of the subject of a marriage contract, the establishment of its subjective composition, the terms of a marriage contract. Not less important are the procedure and procedure of notarial certification by the consul of a marriage contract. In addition, the demand for this contract in the notarial practice is negligible, therefore, it is necessary to improve the legislation regulating its legal nature of making changes to its subject in order to expand the demand for this type of transaction.

The article deals with theoretical approaches to the consulate's notarial activities, analysis of sources of legal regulation of the consular's notarial activity. The author considers the procedures of the notarial certificate of the consul of the marriage contract as an instrument of legal regulation of the relevant family relationships, defined the features of its conclusion and the procedure of the notarial certificate by the consul. Attention is drawn to the fact that despite the legal consolidation in the current legislation of Ukraine of a number of norms regarding notarial certification by the consul of a marriage contract, in practice there are certain problems with the implementation of these norms, which requires resolution by introducing appropriate changes to the current legislation of Ukraine. The author of the article developed recommendations for improving the legislation of Ukraine in the field under study.

Key words: consul, procedure of notarial certification, notarial proceedings, family relations, marriage contract.

Соціально-економічний розвиток в українському суспільстві, еволюція сімейних відносин та ставлення до шлюбу цілком об'єктивно і закономірно зумовлюють необхідність існування інституту шлюбного договору в сімейному законодавстві України. Введення договірної форми майна подружжя може сприяти не лише впорядкуванню майнових відносин, а й поліпшувати взаємодовіру між ними. У зв'язку із цим шлюбний договір потребує детального аналізу. Це стосується визначення його суті і змісту, вивчення предмету шлюбного договору, встановлення його суб'єктного складу, умов шлюбного договору. Не менш важливе значення мають порядок та процедура нотаріального посвідчення консулом шлюбного договору. Крім того, попит на цей договір у нотаріальній практиці незначний, тому потребується вдосконалення законодавства, яке регулює його правову природу внесення змін щодо його предмету з метою розширення попиту на цей вид правочину.

Дослідження інституту шлюбного договору були предметом розгляду у вітчизняній та зарубіжній літературі таких науковців, як І.В. Жилінкова, З.В. Ромовська, С.Я. Фурса, М.В. Антокольська, В.І. Борисова, О.В. Дзера,

А.С. Довгерт, Л.П. Ануфрієва, Г.О. Гаро та інших учених у сфері цивільного та сімейного права. Зокрема, питанням особливостей процедури укладення та посвідчення нотаріусом шлюбного договору присвячено наукові праці В.І. Борисової, І.В. Жилінкової, О.М. Нікітюк, О.В. Розгон, В.І. Труби, С.Я. Фурси, Г.П. Циверенко та ін. Зазначимо, що процедурні питання нотаріального посвідчення консулом шлюбного договору фактично не досліджувалися вченими, тому нині відсутні комплексні спеціальні наукові дослідження, які б базувалися безпосередньо на аналізі консульської практики із вчинення нотаріальної дії із посвідчення шлюбного договору та стосувалися процедури даного провадження, яка потребує вдосконалення.

Метою статті є визначення теоретичних і практичних особливостей процедури нотаріального посвідчення консулом шлюбного договору.

Шлюбний договір на території України є одним видів договору, попит на який у нотаріальній практиці незначний, тому викликає велику кількість дискусій і досліджень у вітчизняних науковців. Неоднозначно є позиція вчених щодо самого поняття шлюбного договору. Так, І. Жилінкова визначає шлюбний договір як згоду нарече-

них або подружжя щодо встановлення майнових прав та обов'язків, пов'язаних з укладанням шлюбу, його існуванням та припиненням [4, с. 124]. На думку Д. Дзядевича, шлюбний договір – комплексна, довгострокова угода подружжя, яка визначає майнові права і обов'язки подружжя під час шлюбу чи на випадок його розірвання [3, с. 70]. Найбільш вдалим визначенням шлюбного договору є визначення наведено Ю. Шемшученко, згідно з яким шлюбний договір являє собою укладену в установленому законом порядку письмову і нотаріально посвідчену угоду осіб, які подали заяву про реєстрацію шлюбу, а також подружжя щодо врегулювання майнових відносин між ними [13, с. 768].

Також звернемо увагу й на те, що, на думку І. Жилінкової, шлюбний договір може бути укладено й для іншої мети – врегулювання майнових питань у випадку, якщо подружжя, що проживає роздільно, приймає рішення про примирення, оскільки просте анулювання дії договору про роздільне проживання не завжди є достатнім. У зв'язку з цим сторонам пропонується укласти спеціальний договір про примирення. У ньому, зокрема, подружжя може встановити режим спільності на те майно, яке вони придбали за час роздільного проживання, визначити в ньому частки, перерозподілити їх в майбутньому майні, взяти на себе додаткові обов'язки тощо [5, с. 111].

Ідеальним виходом, як з правового боку, так і з точки зору зручності для всіх учасників договору, а також і для нотаріуса, і для консула, які посвідчують як сам договір, так і його зміни, а також для суддів, які приймають рішення відносно оспорюваних договорів, було б введення Єдиного електронного реєстру шлюбних договорів, їх припинення, відновлення, внесення до них змін, розірвання та анулювання, запропоноване Фурсою С.Я. [12, с. 252].

Отже, аналізуючи наведені вище положення, можна виділити основні ознаки шлюбного договору, зокрема: шлюбний договір є правочином, оскільки спрямований на зміну відносин між подружжям; шлюбний договір має особливий склад суб'єктів, якими можуть бути не тільки подружжя, яке зареєструвало шлюб, але й особи, які вступають до шлюбу; шлюбний договір має спеціальні вимоги до оформлення, а саме укладається в письмовій формі та підлягає нотаріальному посвідченню; шлюбний договір регулює специфічне коло відносин – тільки майнові відносини подружжя.

Суб'єктами шлюбного договору можуть бути як особи, які подають заяву про реєстрацію шлюбу, так і ті, які вже перебувають у шлюбі. У першому випадку шлюбний договір буде вступати в дію з моменту реєстрації шлюбу, а в другому – з моменту нотаріального посвідчення. Законодавством дозволено в подальшому, за взаємною згодою подружжя, умови шлюбного договору змінювати або доповнювати шляхом укладення додаткової угоди, яка також повинна підлягати нотаріальному посвідченню. І якщо ще декілька років назад посвідчення шлюбного договору було досить рідкісною нотаріальною дією, навіть не було широкої практики застосування, то, наразі все більше громадян прагнуть врегулювати шлюбні відносини за допомогою договору [2, с. 945; 3, с. 70].

З урахуванням наведеного вище, на нашу думку, шлюбний договір – це, перш за все, укладений у встановленому законом порядку і нотаріально посвідчений цивільний правочин, що базується на домовленості осіб, які подали заяву про реєстрацію шлюбу, а також подружжя щодо врегулювання майнових прав та обов'язків подружжя під час шлюбу чи на випадок його розірвання.

У статтях 92 - 103 СК України зазначені вимоги до форми, змісту, строку дії та умов шлюбного договору, підстави його розірвання чи визнання недійсним. Чинне законодавство не розкриває умов, видів та розмірів відповідальності подружжя за невиконання шлюбного договору, у зв'язку із чим під час вирішення таких питань необхідно

керуватися загальними положеннями сімейного й цивільного законодавства, а також визначених умов шлюбного договору [10]. За статтею 94 СК України шлюбний договір укладається в письмовій формі і нотаріально посвідчується. Згідно із частиною 3 статті 640 ЦК України договір, який підлягає нотаріальному посвідченню або державній реєстрації, є укладеним із моменту його нотаріального посвідчення [10].

Підпунктом 3.7.2 Положення про порядок учинення нотаріальних дій у дипломатичних представництвах та консульських установах України встановлено, що особи, які подали заяву про реєстрацію шлюбу, а також подружжя мають право за власним бажанням укласти договір щодо вирішення питань життя сім'ї (шлюбний договір), яким регулюються майнові відносини між подружжям, у тому числі визначаються їхні майнові права та обов'язки як батьків. Шлюбний договір повинен бути нотаріально посвідченим [6].

У момент нотаріального посвідчення консулом шлюбного договору необхідно врахувати деякі аспекти.

1. По-перше, консул встановлює особу, що звернулася за учиненням нотаріальної дії. Встановлення особи консулом здійснюється за паспортом або іншими документами, які унеможливають будь-які сумніви щодо особи громадянина. Особа неповнолітнього до 16 років встановлюється за свідоцтвом про народження за умови письмового підтвердження батьками (одним із батьків) особи їх дитини та своєї особи. Засвідчення справжності підпису на такій заяві консулом не здійснюється. У разі якщо за фізичну особу, яка у зв'язку з хворобою або фізичною вадою не може власноручно підписати правочин чи інший документ, його підписує інша фізична особа, консул встановлює як особу громадянина, що бере участь у такій нотаріальній дії, так і особу громадянина, який підписався за нього. Відомості про документ (його реквізити), на підставі якого встановлюється особа, уносяться консулом до реєстру для реєстрації нотаріальних дій (пункт 2.3 Положення про порядок учинення нотаріальних дій в дипломатичних представництвах та консульських установах України).

Із цього приводу також зазначимо, що серед науковців дискусійним є питання щодо можливості укладення шлюбного договору через представника за довіреністю, а також законним представником. Так, І.В. Жилінкова вказує, що шлюбний договір не може бути укладений ні за участю законного представника, ні за довіреністю [5, с. 86]. На думку І.В. Жилінкової, шлюбний договір – це правочин, що тісно пов'язаний з особою, яка його укладає, й являє собою юридичний документ, підписаний лише нареченими або подружжям та не може бути укладений через представника [5, с. 87]. Натомість А.В. Слепакова вважає правомірним застосування законного, а також і договірного представництва, якщо в довіреності будуть визначені всі умови майбутнього договору [11, с. 284].

На наш погляд, для розв'язання цього питання доцільно звернутися до досвіду зарубіжних країн, в яких практика укладання шлюбного договору є більш поширеною, ніж в Україні. Наприклад, можливість укладення шлюбного договору через представника за довіреністю особою, дієздатність якої обмежена зі згоди піклувальника, передбачена параграфами 1410, 1411 Цивільного кодексу Німеччини [2, с. 356]. Законодавство Бельгії та Франції закріплює положення про нотаріальне посвідчення шлюбного договору, а також передбачає його укладання через законних чи договірних представників за умови наявності спеціально виданої довіреності, яка містить умови передбачуваного шлюбного договору [7, с. 25]. Аналізуючи зарубіжний досвід, вважаємо за доцільне імплементувати деякі положення законодавства розвинутих європейських країн у національне законодавство України. Зокрема, на нашу думку, потребує закріплення на законодавчому рів-

ні положення щодо можливості укладання шлюбного договору через представника за довіреністю, оскільки в багатьох випадках це б полегшило подружжю укладання шлюбного договору за відсутності одного з них.

2. По-друге, шлюбний вік жінок та чоловіків установлений статтею 22 СК України (18 років як для чоловіків, так і для жінок) [10]. Підпунктом 3.7.2 Положення про порядок учинення нотаріальних дій в дипломатичних представництвах та консульських установах України встановлено, що шлюбний вік для жінки встановлено у сімнадцять, а для чоловіків - у вісімнадцять років [6].

Як бачимо, підпункт 3.7.2 Положення не відповідає чинному законодавству України (стаття 22 СК України) в частині встановлення шлюбного віку для жінок, що вимагає негайного усунення такого протиріччя. У зв'язку із цим вважаємо за необхідне пункт 3.2.7 Положення про порядок учинення нотаріальних дій в дипломатичних представництвах та консульських установах України викласти в редакції: «Шлюбний вік для жінок та чоловіків встановлено у вісімнадцять років. За заявою особи, яка досягла шістнадцяти років, за рішенням суду їй може бути надано право на шлюб, якщо буде встановлено, що це відповідає її інтересам».

3. По-третє, консул повинен з'ясувати, чи розуміють учасники шлюбного договору значення своїх дій та наслідки їх учинення (обсяг цивільної дієздатності фізичних осіб, які є учасниками правочину). Дієздатність громадянина, що звернувся за учиненням нотаріальної дії, перевіряється консулом на підставі наданих документів, передбачених статті 43 Закону України «Про нотаріат», які підтверджують його вік, виходячи з того, що цивільною дієздатністю фізичної особи визнається її здатність своїми діями набувати для себе цивільних прав і самостійно їх здійснювати, а також здатність своїми діями створювати для себе цивільні обов'язки, самостійно їх виконувати та нести відповідальність у разі їх невиконання, а також на підставі переконаності консула в результаті проведеної розмови та роз'яснення наслідків учинення нотаріальної дії. Повну цивільну дієздатність має фізична особа, яка досягла вісімнадцяти років (повноліття).

На підтвердження набуття повної цивільної дієздатності неповнолітньою особою консулу подаються відповідні документи (трудоий договір, виписка з наказу, свідоцтво про державну реєстрацію фізичної особи-підприємця, свідоцтво про шлюб, свідоцтво про народження дитини тощо).

Підпунктом 3.1.3 Положення про порядок учинення нотаріальних дій у дипломатичних представництвах та консульських установах України встановлено: якщо в консула є підстави вважати, що хтось з учасників правочину страждає на хронічний, стійкий психічний розлад, що істотно впливає на здатність усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними, зловживає спиртними напоями або наркотичними засобами, токсичними речовинами тощо, а відомостей про визнання особи недієздатною чи обмежено дієздатною немає, консул відкладає вчинення правочину і з'ясовує, чи є рішення суду про визнання особи недієздатною або обмежено дієздатною, яке набрало законної сили. Якщо таке рішення судом не виносилося, консул повідомляє про своє припущення одну з осіб чи один з органів, указаних у статті 237 ЦПК України, які можуть звернутись до суду із заявою про визнання цієї особи недієздатною або обмежено дієздатною [6].

У своєму листі консул пропонує повідомити його про прийняте рішення. Залежно від прийнятого цієї особою чи органом рішення консул або вчиняє нотаріальну дію, або зупиняє вчинення нотаріальної дії до розгляду справи в суді.

Як бачимо, в підпункті 3.1.3 Положення є посилання на статтю 237 ЦПК України, яка в чинному ЦПК України регламентує питання дослідження речових та електронних

доказів, тобто підпункт 3.1.3 Положення потребує приведення у відповідність до чинного законодавства України. У зв'язку із чим абзац 7 підпункту 3.1.3 Положення про порядок учинення нотаріальних дій у дипломатичних представництвах та консульських установах України викласти в редакції: «Якщо таке рішення судом не виносилося, консул повідомляє про своє припущення одну з осіб чи один з органів, указаних у статті 296 Цивільного процесуального кодексу України, які можуть звернутись до суду із заявою про визнання цієї особи недієздатною або обмежено дієздатною (заяву про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи може бути подано органом опіки та піклування, наркологічним або психіатричним закладом; заяву про визнання фізичної особи недієздатною може бути подано органом опіки та піклування, психіатричним закладом)».

4. По-четверте, якщо укладання шлюбного договору здійснюється між неповнолітніми особами до реєстрації шлюбу, посвідчення договору здійснюється за письмовою згодою батьків (усиновлювачів) або піклувальників. Справжність підпису(ів) батьків (усиновлювачів) або піклувальників на заяві про їх згоду на посвідчення шлюбного договору між неповнолітніми повинна бути засвідчена в нотаріальному порядку. Шлюбний договір, укладений до реєстрації шлюбу, набирає чинності в день реєстрації шлюбу, а шлюбний договір, укладений подружжям, – у день його нотаріального посвідчення, про що має бути зазначено в тексті договору. У шлюбному договорі можуть бути встановлені загальний строк його дії, строки тривалості окремих прав та обов'язків, а також чинність договору або окремих його умов після припинення шлюбу.

5. По-п'яте, в разі якщо за фізичну особу, яка у зв'язку з хворобою або фізичною вадою не може власноручно підписати правочин чи інший документ, його підписує інша фізична особа, консул встановлює як особу громадянина, що бере участь у такій нотаріальній дії, так і особу громадянина, який підписався за нього. Відомості про документ (його реквізити), на підставі якого встановлюється особа, уносяться консулом до реєстру для реєстрації нотаріальних дій (пункт 2.3 Положення про порядок учинення нотаріальних дій в дипломатичних представництвах та консульських установах України).

6. По-шосте, перелік умов шлюбного договору є відкритим, тому що чинне законодавство України дозволяє включити до договору будь-які положення, що стосуються майнових відносин подружжя. Як слушно зазначають С.Я. Фурса та О.М. Нікітюк, законодавець дозволяє конструювати шлюбний договір як договір з умовою. З іншого боку, СК України містить пряму заборону на регулювання шлюбним договором особистих немайнових відносин подружжя між собою, та їх щодо дітей. Встановлення в договорі винагороди в разі народження дитини, безумовно, мотивує дружину до прийняття рішення про народження дитини. В окремих випадках до змісту змішаного шлюбного договору можуть входити норми, що мають певний немайновий характер, але спрямовані на врегулювання майнових відносин, а також положення, які регулюватимуть немайнові відносини щодо визначення місця проживання дитини та умов її виховання кожним із подружжя [8, с. 90; 9, с. 286]. Отже, в цьому випадку реально спостерігається перехід певних особистих немайнових прав в аспект майнових. О.М. Нікітюк робить висновок, що з необхідністю регламентації особистих немайнових прав подружжя, зокрема й як батьків, може також застосовуватися конструкція змішаного договору [8, с.132].

З урахуванням наведеного вище та з метою поширення попиту на шлюбні договори в нотаріальній практиці ми підтримуємо наукову думку С.Я. Фурси та О.М. Нікітюк щодо застосування нотаріального посвідчення такої конструкції шлюбного договору, як змішані (складені) та індивідуалізації проектів шлюбних договорів залежно від

потреби певного клієнта та остаточного результату, який особа має отримати і з урахуванням статті 6 ЦК України, яка регламентує свободу договору. Тобто нотаріуси можуть посвідчувати, наприклад, шлюбний договір з елементами визначення місця проживання подружжя, дітей та їх виховання й ін.

Наступною проблемою є й те, що чинним законодавством України не визначений список документів, які потрібно сторонам подати консулу під час нотаріального посвідчення шлюбного договору. З урахуванням усталеної нотаріальної практики щодо посвідчення шлюбних договорів, загальних правил учинення нотаріальних дій консулами України, на нашу думку, підпункт 3.7.1 пункту 3.7 Положення про порядок учинення нотаріальних дій в дипломатичних представництвах та консульських установах України необхідно доповнити реченням такого змісту:

«Для нотаріального посвідчення консулом шлюбного договору заявники (громадяни України, які на законних підставах проживають за межами України) подають такі документи: а) документи, які посвідчують особу; б) наречені – виписку з органу реєстрації актів цивільного стану про подачу заяви на реєстрацію шлюбу або консульської установи України в країні перебування; в) подружжя – свідоцтво про шлюб; г) неповнолітні особи – нотаріально посвідчений письмовий дозвіл батьків.

Не менш вагомою проблемою є й те, що консули, так само як й нотаріуси, не мають досконалої форми шлюбного договору. Ті зразки, які пропонують у нотаріальних контрактах, є типовими й здебільшого не враховують певної конкретики сімейно-правових відносин. Пояснюється це тим, що шлюбний договір є достатньо новим правочиним у сфері сімейних відносин та нотаріальної практики. Тому «досконаліх» шаблонів шлюбних договорів у нотаріусів та консулів, на жаль, немає. Також не всі консули володіють достатньою обізнаністю у сфері укладання такого типу договорів.

Необхідно також вказати, що на практиці може виникнути ситуація, коли громадянин України звернеться до консула щодо посвідчення договору дарування іншому із подружжя нерухомого майна, право на яке зареєстроване в іноземній державі, наприклад, у Республіці Білорусь. Звернення до консула щодо посвідчення такого договору може бути обумовлено об'єктивними причинами, наприклад, хворобою. У такому разі консул, дослідивши норми Закону України «Про міжнародне приватне право», статті 98 Закону України «Про нотаріат», буде керуватися вимогами Цивільного кодексу Республіки Білорусь, за якими до договорів стосовно нерухомого майна, яке перебуває в Республіці Білорусь, застосовується право Республіки Бі-

лорусь. Тобто консул України застосує норми іноземного права. У такому випадку застосування норм іноземного права в нотаріальному процесі при прямій вказівці на це в колізійній нормі є обов'язком, а не правом нотаріуса. Однак чи правомірними будуть такі дії консула, оскільки, в силу процесуальних правил, визначених у статті 66 Закону Республіки Білорусь «Про нотаріат та нотаріальну діяльність», правочини, предметом яких є відчуження нерухомого майна, посвідчуються нотаріусом за місцем знаходження такого нерухомого майна. Отже, білоруським законом передбачено виключну компетенцію білоруських нотаріусів при посвідченні таких правочинів.

Відмітимо, що застосування норм іноземного права в нотаріальному процесі є одним із найскладніших етапів нотаріального провадження, оскільки консулу необхідно знати норми чинних міжнародних договорів України, а також відповідні норми законодавства іноземних країн. У зв'язку із цим пропонується підпункт 3.20.1 пункту 3.20 Положення про порядок учинення нотаріальних дій в дипломатичних представництвах та консульських установах України доповнити окремим реченням, в якому конкретизувати застосування норм іноземного права в нотаріальному провадженні щодо посвідчення правочинів, зокрема: «Нотаріальне посвідчення правочинів, ускладнених іноземним елементом, учиняється консулами з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про міжнародне приватне право».

Проведене дослідження надало можливості довести, що і правове регулювання, і процедура нотаріального посвідчення консулом шлюбного договору мають ряд проблем, зокрема: протиріччя та невідповідності в нормах чинного законодавства України в частині встановлення шлюбного віку для жінок; відсилки до норм нормативно-правових актів, предметом регулювання яких є інші види правочинів; чинним законодавством України не визначений список документів, які потрібно сторонами подати консулу при нотаріальному посвідченні шлюбного договору. З урахуванням усталеної нотаріальної практики щодо посвідчення шлюбних договорів, загальних правил учинення нотаріальних дій консулами України нами розроблено низку пропозицій щодо внесення змін до чинного законодавства України в частині удосконалення процедури нотаріального посвідчення консулом шлюбного договору, що сприятимуть більш ефективній реалізації суб'єктами відповідних відносин права укладання та нотаріального посвідчення шлюбного договору, а також якісному регулюванню досліджуваних правочинів й поширенню практики їх укладання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Великий енциклопедичний юридичний словник / За ред. акад. НАН України Ю.С. Шемчушенка. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Юридична думка, 2012. 1020 с.
2. Гражданское уложение Германии / науч. редакторы А.Л. Маковский и др.; пер. с нем. 2-е изд., доп. М.: Волтере Клувер, 2006. С. 356.
3. Дзядевич Д.В. Брачный договор: правовое понятие и механизм действия. Вестник Белорусского государственного экономического университета. 2002. № 3. С. 69–73.
4. Жилінкова І.В. Концепція шлюбного договору за новим Сімейним кодексом України. Вісник Академії правових наук України. 2002. № 3. С. 124.
5. Жилінкова І.В. Особливості законодавчих конструкцій сімейно-правових договорів. Проблеми цивільного права. 2011. № 1(64). С. 85–94.
6. Наказ Про затвердження Положення про порядок учинення нотаріальних дій в дипломатичних представництвах та консульських установах України 27.12.2004 № 142/5/310. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=z1649-04&new=1>.
7. Нізамієва О.М. Майнові угоди подружжя в зарубіжному праві. Сімейне та житлове право. 2004. № 3. С. 25.
8. Нікітюк О.М. Охорона та захист права спільної власності подружжя у цивілістичному процесі: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. К., 2017. 220 с.
9. Сімейне право. Нотаріат. Адвокатура. Суд: Науково-практичний посібник: У 2-х кн. / Л.Ю. Драгневич, О.С. Пульнева, С.Я. Фурса, Є.І. Фурса; за заг. ред. С.Я. Фурси. К.: Видавець Фурса, 2005. 896 с.
10. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 р. № 2947-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.
11. Слепакова А.В. Правоотношения собственности супругов. М.: Статут, 2005. С. 284.
12. Фурса С.Я. Нотаріальний процес. Теоретичні основи: [монографія]. К.: Істина, 2003. С. 252–260.
13. Юридична енциклопедія: в 6 т. / ред. кол.: Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. К.: Укр. енцикл., 2008. Т.6: Т-Я. С. 768.